

Forslag

til

Lov om husmoderafløsning.

Fremsat den 17. januar 1963 af *socialministeren*.

§ 1. En kommune kan efter beslutning af kommunalbestyrelsen iværksætte husmoderafløsning, bestående i udsendelse af kvinder til at varetage en husmoders normale arbejdsopgaver i hjemmet.

Stk. 2. Flere kommuner kan i fællesskab iværksætte en husmoderafløsningsordning.

Stk. 3. Administrationen af husmoderafløsningen kan henlægges til:

- 1) det sociale udvalg
- 2) et særligt udvalg på mindst 3 og højst 7 medlemmer, der vælges af kommunalbestyrelsen, og hvoraf mindst et skal være en kvinde med kendskab til husligt arbejde, eller
- 3) en offentlig eller privat institution, der undergives kommunalbestyrelsens tilsyn.

Stk. 4. Indberetning om iværksættelse af husmoderafløsning sendes gennem amtet til socialministeren, i de i forsøgslovens § 16, stk. 1, 2. punktum, omhandlede kommuner dog direkte til socialministeren.

§ 2. Husmoderafløsning ydes til private hjem, når der ifølge rekvisition fra læge eller jordemoder midlertidigt er behov herfor på grund af sygdom, fødsel eller rekonvalescens.

Stk. 2. Hjælpen ydes normalt i indtil 14 dage, men kan, når der undtagelsesvis i det enkelte tilfælde skønnes at være behov derfor, udstrækkes ud over dette tidsrum.

Stk. 3. Husmoderafløsning ydes gratis til personer uden indtægt eller med små indtægter, medens der af andre opkræves en

Socialmin. j. nr. 2. K. 104/62.

efter pågældendes økonomiske forhold afpasset betaling. Socialministeren udsender vejledende satser for betalingen.

§ 3. Spørgsmålet om, hvorvidt der i det enkelte tilfælde vil kunne ydes husmoderafløsning, samt størrelsen af betalingen afgøres af kommunalbestyrelsen. Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 4. Staten yder tilskud til uddannelse af husmoderafløsere og de ved husmoderafløsningen ansatte tilsynsførende, når uddannelsen foregår på et af socialministeren godkendt kursus i overensstemmelse med de af ministeren herfor udarbejdede regler. Tilskuddet udgør en af socialministeren fastsat kursusafgift pr. elev og er betinget af, at uddannelsen er gratis for eleverne.

Stk. 2. De i lov om invalide- og folkepension § 4, stk. 8, omhandlede hjemmehjælpere kan efter kommunalbestyrelsens bestemmelse deltage i undervisningen på godkendte kursus for husmoderafløsere på tilsvarende vilkår.

§ 5. Socialministeren fastsætter de almindelige retningslinier for husmoderafløsernes ansættelse og arbejdsvilkår.

§ 6. Socialministeren fastsætter grænserne for de lønninger, der kan anmeldes til refusion som løn til ikke uddannede og til uddannede husmoderafløsere samt til tilsynsførende ved husmoderafløsningen.

Statskassen refunderer kommunerne $\frac{7}{10}$ af udgifterne til lønninger indtil disse grænser.

Stk. 2. Kommunen kan med refusionsberettigende virkning under en husmoderafløseres uddannelse yde hende løn med et beløb svarende til 80 pct. af den løn, hun kunne have opnået, hvis hun i uddannelses-tiden havde været beskæftiget ved husmoderafløsning i samme omfang som hidtil.

Stk. 3. For anvisning af statsrefusion samt regnskabsaflæggelse og revision gælder reglerne i lov om offentlig forsorg, idet socialministeren dog, hvis administrationen af husmoderafløsningen i medfør af § 1, stk. 3, 2. pkt., er henlagt til en særlig institution,

kan godkende, at revisionen tilrettelægges på anden måde.

§ 7. Socialministeren ansætter en konsulent, der yder kommunerne bistand ved tilrettelæggelsen og gennemførelsen af husmoderafløsningen samt på socialministerens vegne fører tilsyn med ordningen, herunder med undervisningen på de godkendte kursus.

§ 8. Denne lov træder i kraft den 1. april 1963. Samtidig ophæves lov nr. 234 af 7. juni 1952 om husmoderafløsning.

§ 9. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

De gældende regler om husmoderafløsning findes i lov nr. 234 af 7. juni 1952.

Efter denne lov kan kommunerne beskæftige såvel husmoderafløserne, der har gennemgået uddannelse på et af socialministeriet godkendt kursus, som husmoderafløserne uden særlig uddannelse. Det har dog stedse været anset for ønskeligt, at kommunerne skulle knytte en fast kerne af uddannede husmoderafløserne til sig.

Imidlertid har tilslutningen til kursusuddannelsen, der ifølge arbejds- og socialministeriets cirkulære af 12. juni 1952 skulle omfatte 2 måneders undervisning med i alt ca. 336 timer, i årenes løb været i stærk tilbagegang.

Efter at spørgsmålet om uddannelsens indhold og omfang har været overvejet, har man fra socialministeriets side i første omgang ad administrativ vej søgt at skabe større tilslutning til uddannelsen. I socialministeriets cirkulære af 30. marts 1962 er der derfor dels givet retningslinier for en kursusuddannelse af kortere varighed på grundlag af en normalplan med i alt ca. 125 undervisningstimer, dels givet kommunerne bemyndigelse til at udbetale husmoderafløserne løn under uddannelsen med et beløb svarende til 80 pct. af den løn, de kunne have opnået, hvis de i uddannelses-tiden havde stået til rådighed i samme omfang som hidtil.

I husmoderafløsningslovens § 5, stk. 4, er det imidlertid bestemt, at der til de godkendte kursus ydes tilskud efter regler svarende til de regler, der gælder ifølge lovgivningen om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m. Efter disse regler

kan der til udgifter til lærerlønninger ydes et stats-tilskud på 70 pct., medens der til den for eleverne fastsatte afgift for deltagelse i undervisningen kan ydes et stats-tilskud, der varierer med den pågældendes økonomiske forhold og højst kan udgøre 70 pct. En ordning, hvorved der gennem stats-tilskud sikres husmoderafløserne gratis undervisning, kan derfor kun tilvejebringes gennem en lovændring, og da en afskaffelse af betaling fra elevernes side må anses for et naturligt led i bestræbelserne på at skabe større tilslutning til uddannelsen, indføres der i det foreliggende lovforslag en bestemmelse, hvori henvisningen til husholdningsskolelovgivningen er erstattet af en for husmoderafløserne gældende special tilskudsregel.

I den seneste tid har det fra forskellige sider været fremhævet, at det kunne være hensigtsmæssigt, om de i invalide- og folkepensionsloven omhandlede hjemmehjælperne fik adgang til at deltage i kursus-uddannelsen for husmoderafløserne på samme vilkår som disse.

Ved indførelse af hjemmehjælpsordningen for folke- og invalidepensionister i 1958 blev det fremhævet, at der ikke skulle stilles krav om særlig uddannelse af hjemmehjælperne, hvis typiske arbejdsopgave skulle være rengøring, byrinder o. lign. Efter at tendensen til længst muligt at lade pensionisterne forblive i deres hjem i stedet for at lade dem søge optagelse i alderdoms- og plejehjem i de seneste år er slået yderligere igennem, er kravene til hjemmehjælpernes arbejdsindsats imidlertid blevet tilsvarende skærpet. Hertil kommer, at

visse kommuner benytter den samme kreds af kvinder snart som husmoderafløsere, snart som hjemmehjælpere, blandt andet ud fra ønsket om at kunne overføre arbejdskraft fra den ene ordning til den anden og modvirke sæsonsvingninger, navnlig i efterspørgslen efter husmoderafløsere.

Man har ikke på nuværende tidspunkt fundet grundlag for at gennemføre en egentlig sammenlægning af de to ordninger, men foreslår en bestemmelse om, at hjemmehjælperne efter kommunalbestyrelsens bestemmelse kan deltage i undervisningen på godkendte kursus for husmoderafløsere på tilsvarende vilkår. Det forudsættes herved, at hjemmehjælpen i øvrigt fortsættes efter de hidtil gældende regler, herunder med hensyn til refusionsordningen.

I nøje sammenhæng med spørgsmålet om husmoderafløsernes tilslutning til kursusuddannelsen står spørgsmålet om forholdet mellem lønnen for husmoderafløsere med og uden uddannelse. I den gældende lov gives der ikke regler om størrelsen af den løn, husmoderafløserne skal have udbetalt. Det er alene i lovens § 5 foreskrevet, at socialministeren efter forhandling med finansministeren fastsætter de lønningsgrænser, der er afgørende for, hvor store udgifter kommunerne kan anmelde til refusion.

Der gives ikke i loven nærmere regler om fastsættelsen af disse lønningsgrænser, men man har hidtil fulgt den praksis at fastsætte et beløb som lønningsgrænse for uddannede husmoderafløsere — med et tillæg på 20 pct. for tilsynsførende — medens det for husmoderafløsere uden særlig uddannelse blot har været foreskrevet, at der til refusion kunne anmeldes en løn af samme størrelse som den løn, der normalt ydes på den pågældende egn for tilsvarende husligt arbejde.

Denne fastsættelse af lønningsgrænserne har haft til følge, at husmoderafløserne uden uddannelse i mange kommuner i lønmæssig henseende er blevet sidestillet med kommunalt ansatte rengøringsassistenter og i de seneste år har opnået særlige løntillæg på linie med disse, medens lønningerne for uddannede husmoderafløsere ikke er steget tilsvarende.

Det foreslås, at der skal fastsættes et bestemt beløb som refusionsberettigende lønningsgrænse for husmoderafløsere uden uddannelse, et for husmoderafløsere med uddannelse samt et for tilsynsførende ved husmoderafløsningen. Det forudsættes herved, at der til enhver tid bliver en rimelig forskel i lønnen for ikke uddannede og for uddannede, for at der også derved kan gives udtryk for, at det må anses for betydningsfuldt, at husmoderafløsere gennemgår en uddannelse.

Kommunernes udgifter til husmoderafløsning er for finansåret 1963-64 anslået til ca. 26 mill. kr.,

hvoraf staten refunderer $\frac{7}{10}$. Disse udgifter vil stige i takt med forhøjelse af lønningerne, men det foreliggende lovforslag betyder ikke i sig selv nogen forøgelse af udgiften.

Udgiften til afholdelse af *kursus for husmoderafløsere* har i de senere år udgjort 18—20.000 kr., men er for finansåret 1963-64 anslået til 50.000 kr., idet der må ventes en øget tilgang til disse kursus, efter at undervisningstiden er gjort kortere. Udgiften til undervisningen vil stige, når statens tilskud skal dække hele udgiften, medens det efter de gældende regler kun kan udgøre højst 70 pct. heraf. Det er dog usikkert, om tilgangen til undervisningen vil blive øget meget allerede i finansåret 1963-64, og merudgiften ved den ændrede tilskudsregel vil muligvis kunne afholdes inden for det nævnte anslåede beløb. Udgifterne ved hjemmehjælpernes deltagelse i kursus for husmoderafløsere kan ikke beregnes, men må antages ikke at blive betydelige.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser i lovforslaget.

Til § 1.

Stk. 1, 2 og 4 svarer til den gældende lovs § 1, stk. 1, 1. pkt., 1. led, og 3. pkt. samt stk. 2.

Man har fundet det hensigtsmæssigt i stk. 1 at indføje en definition af begrebet husmoderafløsning, blandt andet for at præcisere husmoderafløsernes arbejdsmæssige placering.

Stk. 3 svarer til den gældende lovs § 2, stk. 2. Det skønnes ønskeligt, at der til administrationen af husmoderafløsningen altid er knyttet en kvinde, men ordningen administreres i mange kommuner af det sociale udvalg, for hvis sammensætning af mandlige og kvindelige medlemmer man ikke i lovgivningen om husmoderafløsning kan give direktiver.

Til § 2.

Stk. 1 svarer til den gældende lovs § 1, stk. 1, 1. pkt., 2. led.

I stk. 2 har man optaget den i arbejds- og socialministeriets cirkulære af 12. juni 1952 og senere cirkulærer givne regel om, at hjælpen normalt kun kan ydes i indtil 14 dage, men man har samtidig fundet det hensigtsmæssigt at fastslå, at der efter en nøje prøvelse i det enkelte tilfælde kan dispenseres fra denne frist.

Stk. 3 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 3, stk. 1.

Til § 3.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 3, stk. 2.

Til § 4.

Idet der henvises til de indledende bemærkninger, skal det tilføjes, at der foreslås fastsat en kursusafgift pr. elev, der skal påregnes at dække udgifter til undervisning, eventuelt til kost og logi på husholdningsskole eller lignende, således at denne afgift af kursets arrangør kan anmeldes til fuld statsrefusion.

Det anføres, at kurserne kan iværksættes af kommunerne eller andre. Hidtil er en række kursus sat i gang efter initiativ fra socialministeriets konsulent ved husmoderafløsningen, og det forudsættes, at denne ordning vil blive opretholdt.

Til § 5.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 4.

Til § 6.

Refusionsreglen i stk. 1 svarer til refusionsordningen i den gældende lovs § 5, stk. 1, således som

denne har været siden ophævelsen af den fælleskommunale udligningsfond. For så vidt angår fastsættelsen af lønningsgrænserne henvises til de indledende bemærkninger. Det er en forudsætning ved overgang til den ordning, hvorefter den fælleskommunale udligningsfonds hidtidige andel af udgifterne ved husmoderafløsningen skal afholdes direkte af statskassen — med ydelse af forskud som for andre udgifter efter sociallovgivningen — at der ikke bliver spørgsmål om efterbetaling af udligningsfondens andel af udgifter for tidligere år.

Stk. 2 indeholder bemyndigelsen til at yde løn under uddannelsen.

Stk. 3 svarer til § 5, stk. 2 og 3, i den gældende lov.

Til § 7.

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 6.